

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

20 (562)

ISSN 1407-1479

2018. gada 3. decembris

LZA PREZIDENTA OJĀRA SPĀRĪŠA SVĒTKU UZRUNA LZA RUDENS PILNSAPULCĒ 2018. GADĀ 29. NOVEMBRĪ

Godātie akadēmiķi, Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājocekļi, ārzemju un goda locekļi, akadēmisko titulu kandidāti un viesi! Esiet sveicināti Rudens pilnsapulcē, ar kuru tikai nedēļu pēc vēsturiskā atceres datuma atzīmējam Latvijas valsts dibināšanas simto gadadienu, un, piešķirot LZA Lielās medaļas, godinām mūsu zemes izcilākos pētniekus. Visu šo gadu, bet it īpaši novembra mēnesi mēs vadām valsts jubilejas zīmē un ikviens pārdomājām mīdiedarbību ar valsti. Mēs labprāt salīdzinām tiesību un pienākumu paradigmas, bet vai tikpat labprāt mēs izvērtējam savu kā pilsoņu lomu mūsu valsts attīstīšanā? Un vai novērtējam, ko mums nozīmē valsts? Vai, salīdzinot savu ieguldījumu šīs valsts dzīvē, mēs varam sniegt atbildes uz jautājumiem: kādi procesi rada valstis un kādi mehānismi tās stiprina?

Ikvienai tautai, vai tā būtu Bībeles jūdu tauta ēģiptiešu gūstā vai mūsu tauta vācu, poļu, zviedru vai krievu lielvaru atkarībā, trīs pamatvērtības ir palīdzējušas sevi saglabāt un izdzīvot spaidu apstākļos. Tās ir: sava zeme, vienādi just, domāt un strādāt radušo cilvēku kopums un VALSTS GRIBA. Griba ir tas iracionālais un metafiziskais spēks, kas palīdz izziest mokas un pazemojumus. Griba liek celties un attīstīt ikviena indivīda spēkus kopīgām mērķim, un griba māca atjaunoties ģimenē, dzimtā un turpināties TAUTĀ vēl pēc simtiem mūžu.

Lai šādu gribas stāvokli sasniegtu, bija jāpaiet daudzām gadsimtiem, veļu valstī jānokāp daudzām paauzdēm, atstājot mantojumā dzīvu domu par stipru tautu, kura tāda var kļūt tikai kopībā. Laiks un tautas griba pierādīja, ka ikvienas stipras un turpināties spējīgas kopības ideālā forma ir VALSTS. Šī doma nenobrieda isā laikā, bet gan tikai jaunā laika vēstures koordinātēs, kuras veidoja modernais Renesanses cilvēks. Viņa gars bija rūdīts humānisma atziņās un prāts – asināts Eiropas universitāšu auditorijās, bet savstarpējās saskarsmes iemaņas trenētas merkantīlos nolūkos attīstītās amatniecības un tirdzniecības saitēs ar visu pasauli. Tikai tāds indivīds spēja domāt par to, kā jaunu demokrātisku pārvaldes formu likt monarhijas vietā, un, kā ikvienam attīstīt savas spējas saliedētas sabiedrības labā, ko saucam par tautu.

Šogad savas pastāvēšanas 150. gadadienu atzīmē Rīgas Latviešu biedrība, kuras pastāvēšanas vēsturiskā jēga ir bijusi mūsu priekšteču VALSTISKĀS APZIŅAS veidošanā, kas 1918. gadā rezultējās ar Latvijas kā valsts dibināšanu. Šis panākums nekad nav novērtējams par zemu. Mums ir sava zeme, sava valsts un savi likumi, sava izglītība un zinātne, savas

ražošanas un kultūras attīstības programmas, kas tieši tāpat kā šo sasniegumu aizsardzība, prasa nepārtrauktu valsts gribas un valstiskās apziņas stiprināšanu. Bet ar kādām metodēm, kādiem līdzekļiem tas veicams 21. gadsimtā? Ar kādiem vārdiem ir uzrunājams sarežģītus izglītības un informācijas piekļuves ceļus izstaigājušais mūsdienu cilvēks? Uz šiem un vēl citiem ar laikmeta ātri mainīgo dabu un valsts pastāvēšanai eksistenciāliem jautājumiem samērojamas atbildes ir jāmeklē un jāatrod katrai sabiedrībai, katrai kopienai un akadēmiskā kopiena nu reiz ir tā, uz kuru lūkojas ar vislielākajām gaidām un cerībām.

Vai un kā izdodas attaisnot šīs uz mums liktās cerības? Latvijas Zinātņu akadēmijas Rudens pilnsapulcē sniedz atbildes visai sabiedrībai, izvirzot akadēmiskās karjeras priekšplānā pētnieka briedumu sasniegušos isteno un korespondētājocekļu kandidātus – tos, kuri ir spējuši piešķirt Latvijas zinātnei starptautisku spožumu, tos, kuri savu pētnieka misiju isteno valstiskās apziņas un valsts gribas vadīt. Ne jau politiski vai ierēdniecība, ievērojot iepirkuma vai kādu citu likumu, piešķirot vai pārdaļot budžetu spēj veicināt pilsoņu pienākumu pret valsti. Tikai pašu pilsoņu apziņā izlolota valsts vērtības apziņa un kā aksioma nostiprinājies kategoriskais imperatīvs – valsts griba – ir tas spēks un motivators, kurš augstāk par savu personisko labklājību un komfortu nostāda pienākumu un atbildību pret savu zemi, sabiedrību un tās nākotni.

Latvijas Zinātņu akadēmijas velte valsts dibināšanas simtgadei ir tās nominanti Lielās medaļas saņemšanai. Šogad tie ir tiesību zinātnieks, juridisko zinātņu habilitētais doktors un mūsu akadēmiķis Kalvis Torgāns un farmakoloģe, habilitētā medicīnas zinātņu doktore, akadēmiķe Vija Zaiga Kluša. Par viņiem vislabākos vārdus drīz sacīs akadēmiķi Tālav Jundzis un Gunārs Duburs. Bet no savas puses es vēlos piebilst pavisam nedaudz. Latvijas Universitātes profesora un akadēmiķa K. Torgāna darbībā par visu augstāk es vērtēju viņa atbildību pret Latvijas Zinātņu akadēmiju, koleģialitāti, izpalīdzību un cieņu, ko viņš kā augstas inteliģences personība velta valsts nozīmes intelektuālās elites institūcijai, patiesībā valstiskuma simbolam. Akadēmiķim K. Torgānam kā nerimtīgam tiesību zinātnes attīstītājam, mācībspēkam un daudzu pētījumu autoram pieder neatņemami fundamentāla loma Latvijas tiesību sistēmas izpētē, Civilprocesa likumu analizē un komentēšanā, vairāku juristu paaudžu sekmīgā izglītošanā, par ko mēs viņu šodien godinām visas

LZA prezidents Ojārs Spārītis Foto J. Brencis

akadēmiskās saimes, visas Latvijas priekšā.

Pilnīgi noteikti, ka akadēmiķis un Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes profesors V. Z. Kluša daudz nopelnījis vidū *Laudatio* teicējs akadēmiķis Gunārs Duburs izceļ vēl kaut ko daudz nozīmīgāku un pasacis to tikai mediķiem vien saprotamā valodā, taču manās acīs farmakoloģe V. Z. Kluša ir ievērojama kā reģeneratīvās medicīnas pārstāve Latvijas zinātnē. Viņas daudzo pētījumu vidū ir eksperimenti ar kaulu vien saprotamā receptoru kairināšanas procesu novērojumiem, pierādot serotonīna, dopamīna, gamma aminosviestskābes, adrenalīna un citu vitāli svarīgu gēnu produktu veidošanās procesu un virkni citu biokīmisku reakciju dažādos smadzeņu veidojumos. Mūsdienās, kad visā pasaulē notiek intensīvi pētījumi reģeneratīvās medicīnas jomā, ar V. Z. Klušas un viņas kolēģu pētījumiem Latvija kļūst par starptautiski redzamu spēlētāju šajā jomā.

Abu Lielās medaļas ieguvēju labsajūtai lai kalpo LZA Goda locekļu Borisa un Ināras Teterevu fonda piešķirtās prēmijas, par kuru esamību varam pateikties abu mecenātu mecenātiskajai attieksmei gan pret Latvijas zinātņu un akadēmiķiem, gan arī pret Latvijas kultūru un mākslu.

Apkopojot jubilejas gada panākumus mēs varam izteikt gandarījumu un prieku par to, ka valsts dibināšanas atceres dienā 18. novembrī Rīgas Dome piešķir Rīgas balvu nominācijā "Zinātniskie pētījumi Rīgai" LZA korespondētājoceklim, Organiskās Sintēzes institūta ķīmijas doktoram Pāvelam Arsen-

Sveicam jubilārus!

- 2. decembrī – LZA ārzemju locekli **Kristapu ZARIŅU!**
- 3. decembrī – LZA korespondētājocekli **Ingunu DAUKSTI-SILASPROGI!**
- 5. decembrī – LZA isteno locekli **Aleksandru ŠOSTAKU!**
- 8. decembrī – LZA goda doktoru **Pēteri ALBERTU!**
- 9. decembrī – LZA ārzemju locekli **Elzu REIHMANI!**
- 10. decembrī – LZA isteno locekli, LZA goda doktoru **Jāni STRADIŅU!**
- 10. decembrī – LZA goda doktoru **Māri VĪTIŅU!**
- 12. decembrī – LZA korespondētājocekli **Zaigu KRĪŠJĀNI!**
- 15. decembrī – LZA korespondētājocekli **Annu STAFECKU!**
- 23. decembrī – LZA ārzemju locekli **Egidiju fon TILLU!**

Ad multos annos!

Latvijas Zinātņu akadēmija

janam par starptautiski atzītiem pētījumiem pretvēža preparātu izstrādē uz selēnu saturošu savienojumu bāzes.

Rudens pilnsapulcē šodien mēs ievēlēsīm deviņus akadēmiķus, 16 korespondētājocekļus, vienu goda locekli un no ārzemju zinātniekiem pētnieciskajās institūcijās nodarbinātajiem zinātniekiem izraudzīsīm četrus pašus ietekmīgākos pārstāves, kuri kļūs par LZA ārzemju locekļiem. Vēlos izsacīt vēlējumu, lai jaunie akadēmiķi pievieno savu institūtu, augstskolu un laboratoriju prestižu Latvijas Zinātņu akadēmijas augstajam statusam un pelnīti bauda sava jaunā karjeras pakāpiena augļus, neaizmirstot par atbildību par šodienas nomināciju un kolēģu uzticības balsojumu.

Tuvojoties gadumai ar ne mazāku prieku kā par iepriekš uzskaitītajiem panākumiem mēs gaidīsim Latvijas zinātnes 2018. gada sasniegumu konkursa rezultātus, ar kuriem pēc žūrijas lēmuma mēs varēsīm iepazīstināt gan medijus, gan Latvijas sabiedrību. Un es ticu, ka panākumi neizpaliks! Tam tic arī daudzie mūsu atbalstītāji un sponsori, pateicoties kuriem jau divus iepriekšējos gadus esam varējuši noorganizēt cienīgu godināšanas pasākumu. Savukārt Latvijas Zinātņu akadēmijas pateicība zinātnes misijas sapratējiem ir LZA ēkas vestibilā uzstādītās marmora goda plāksnes ar uzņēmumu logo un atbalstītāju vārdiem. To var kļūt vēl vairāk un es ticu, ka tā būs!

Gandarījuma piepildītu jums šo Rudens pilnsapulci!

LZA RUDENS PILNSAPULCES LĒMUMI

29. novembrī, ievērojot Latvijas Zinātņu akadēmijas Statūtu 3.2.1. un 3.8.1. punktu, aizklāti balsojot, Rudens pilnsapulcē par Latvijas Zinātņu akadēmijas jaunajiem locekļiem ievēlāti deviņi istenie locekļi, sešpadsmit korespondētājocekļi, četri ārzemju un viens goda locekļi.

Istenie locekļi:

Modris Greitāns, Ēriks Jēkabsons, Valdis Koks, Edgars Liepiņš, Valdis Muktupāvels, Aigars Pētersons, Irina Pilvere, Gunita Zariņa, Aivars Žūriņš.

Korespondētājocekļi:

Kristiāna Ābele, Jevgeņijs Barkanovs, Sergejs Belakovs, Gundars Bērziņš, Pauls Daija, Ilze Konrāde, Ilze Koroļeva, Tatjana Ķince, Gunārs Lācis, Jānis Ločs, Dace Pjanova, Jurgis Poriņš, Juris Prikulis, Anatolijs Šarakovskis, Anda Valdovska, Liga Zvejniece.

Ārzemju locekļi:

Sergiušs Mihajskis, Anders Palzovs, Ēriks Rozners, Bonifācijs Stundža.

Par Latvijas Zinātņu akadēmijas goda locekli ievēlēts Māris Baltiņš.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS LIELĀS MEDAĻAS SAŅEM VIJA ZAIGA KLUŠA UN KALVIS TORĢĀNS

LZA Rudens pilnsapulcē, šī gada 29. novembrī Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) augstāko apbalvojumu – Lielo medaļu – un Borisa un Ināras Teterevu fonda prēmiju saņēma LZA istenā locekle Vija Zaiga Kluša un LZA istenais locekļis Kalvis Torgāns.

Dr.habil.med. Vija Zaiga Kluša Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielo medaļu saņem par radošiem sasniegumiem farmakoloģijas zinātnē, augstākās izglītības jomā un nopelniem Latvijas Zinātņu akadēmijas labā. *Dr.habil.iur.* Kalvis Torgāns Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielo medaļu saņem par modernas civiltiesību skolas iedibināšanu tiesību zinātnē Latvijā un nozīmīgu ieguldījumu teorētisko atziņu ieviešanā praksē.

Pērn Lielo medaļu un naudas balvas saņēma akadēmiķi Jānis Visvaldis Bārdziņš un Baiba Rivža. 2016. gadā par LZA Lielās medaļas laureātiem kļuva akadēmiķi *Dr.habil.sc.pol.*, *Dr.iur.* Tālav Jundzis un *Dr.habil.med.* Romāns Lācis, 2015. gadā – *Dr.biol.* Arvids Barševskis un *Dr.habil.phys.* Andris Šternbergs. 2014. gadā par LZA Lielās medaļas laureātiem pirmajiem Borisa un Ināras Teterevu fonda naudas balvu īpašniekiem kļuva akadēmiķis *Dr.habil.philol.* Viktors Ivbulis un LZA ārzemju locekle *Dr.habil.chem.* Regīna Žuka.

Par apbalvojumu

Sadarbības ietvaros no 2014. līdz 2018. gadam Borisa un Ināras Teterevu fonda piecus gadus sniedza atbalstu Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielajai medaļai – augstākajam apbalvojumam, ko LZA piešķir Latvijas un ārvalstu zinātniekiem par izcilām radošiem sasniegumiem.

Ilze Stengrevica, LZA sabiedrisko attiecību speciāliste

LZA Lielās medaļas laureāti, akadēmiķi Vija Zaiga Kluša un Kalvis Torgāns

Foto J. Brencis

JAUNIEVĒLĒTO LZA LOCEKĻU ĪSĀS BIOGRĀFIJAS

ĪSTENIE LOCEKĻI

Modris GREITĀNS – *Dr.sc.comp.* (2000), LZA kor.loc. (2011), Elektronikas un datorzinātņu institūta zinātniskais direktors, vadošais pētnieks, LZA prezidenta padomnieks, LZP loceklis, LZP eksperts.

Zinātnisko pētījumu virzieni: signālu un attēlu apstrāde, nevienmērīga, notikumu vadība, signālatkarīga iztvere, datorredze, tēlu atpazīšana, objektu identifikācija, mašīnmācīšanās un mākslīgais intelekts, viedas iegultas un kooperatīvas sistēmas, lietu internets pielietojumiem viedā transportā (kooperatīvi un pašbraucoši auto, ITS risinājumi), nākotnes un personalizētā medicīnā (biometrisko un smadzeņu signālu apstrāde, viedas valkājamas sensoru sistēmas), Industrija4.0 risinājumos (viedas mehātronikas sistēmas), drošībai (ultra-platjoslas impulsa radari) u.c.

Publicētie darbi: kopējais skaits > 100, t.sk. 70 publikācijas SCOPUS datubāzē (H-indeks 8), t.sk. 30 raksti starptautiskos citējamos žurnālos, 22 pilna teksta raksti citos starptautiskos recenzētos izdevumos; 3 reģistrēti Eiropas patenti un 5 Latvijas patenti.

Pedagoģiskais darbs: Vadīti 5 aizstāvēti promocijas darbi, 3 grāda pretendenti priekšizstāvēti darbi, pašlaik tiek vadīti 4 doktoranti (1 RTU, 3 LU); vadīti 23 maģistra darbi RTU, LU, VeA (22 no tiem aizstāvēti ar "izcili" vai "teicami"); lekcijas Ventspils augstskolā (2 studiju kursus).

Zinātniskie projekti: vadība un dalība >20 starptautiskos projektos, valsts pētījumu programmas SOPHIS vadība; > 20 Latvijas projektos (ieskaitot ES fondu līdzfinansētos), šobrīd – Apvēršanās2020 projekti 3Ccar, Autodrive, ENACT, EraNet FlagERA projekts CONVERGENCE.

Organizatoriskais darbs: Valsts zinātnisko institūtu asociācijas valdes priekšsēdētājs, Elektronikas un datorzinātņu institūta zinātniskās padomes priekšsēdētājs, žurnāla "Automatic Control and Computer science" galvenais redaktors, Latvijas pārstāvis kopuzņēmuma ECSEL dalībvalstu pārstāvju un vadības padomēs, RTU Promocijas padomes P-10 "Elektronika un telekomunikācijas" loceklis, >10 starptautisku konferenču orgkomiteju un zinātnisko komiteju loceklis.

Atzinības: Eižena Āriņa balva (2018), LZA prezidenta pateicības raksts par vienu no nozīmīgākajiem Latvijas zinātnes sasniegumiem "Pirmie pašbraucoši auto braucieni Latvijā" (2017); līdzautors Eiropas "IT Prize" izcīnīšanai "DASP-lab system" (1997) (IT nozares augstākais apbalvojums Eiropā).

Ēriks JĒKABSONS – *Dr.hist.* (1995), LZA kor.loc. (2016), LU Vēstures un filozofijas fakultātes profesors, LU Latvijas vēstures institūta vadošais pētnieks, Lietuvas vēstures institūta vecākais zinātniskais līdzstrādnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Latvijas starptautiskās attiecības 20. gs. pirmajā pusē; Latvijas teritorija Žečpospolitas sastāvā; militāro konfliktu vēsture Latvijā; etnisko grupu (lietuviešu, poļu u.c.) vēsture Latvijā; personību loma Latvijas vēsturē.

Publicētie darbi: 21 publicēta grāmata (autors un līdzautors), t.sk. 10 monogrāfijas, 7 biogrāfiskās vārdnīcas, 4 dokumentu krājumi, no tām 4 ārzemēs – Polijā, Rumānijā, Baltkrievijā; 240 zinātniski raksti, apmēram puse no tiem – ārzemēs; 4 avotu publikācijas, vairāk nekā 120 šķirklī Latvijā, Vācijas un Polijas zinātniskajās enciklopēdijās, ap 350 populārzinātniskie raksti, tulkti 20 zinātniski raksti no poļu, angļu un krievu valodas. Piedalījies ar referātiem 180 starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā, Polijā, Lietuvā, Baltkrievijā, Krievijā, Igaunijā, ASV, Rumānijā, Moldovā, Čehijā, Francijā, Vācijā, Somijā, Itālijā, Ukrainā.

Pedagoģiskais darbs: Vadīti 5 aizstāvēti promocijas darbi, pašlaik tiek vadīti 7 doktoranti (LU); vadīti ap 100 maģistra darbi LU VFF (ap 30 no tiem aizstāvēti ar "izcili" vai "teicami"); lekciju kursi LU VFF, bijis viesprofesors 6 Polijas universitātēs, kā arī Ukrainas, Baltkrievijas, Turcijas universitātēs.

Zinātniskie projekti: kā vadošais pētnieks piedalījies vairākās valsts pētījumu programmās (Letonika, Nacionālā identitāte u.c.), kopš 2015. gada iesaistīts Oksfordas Universitātes un Lietuvas vēstures institūta projektu izstrādē, ir vadītājs LZP FLPP "Karš un sabiedrība Latvijā (1914–1921)" (2018–2020).

Organizatoriskais darbs: Latvijas Universitātes Vēstures promocijas padomes loceklis, LU Latvijas vēstures institūta Zinātniskās padomes loceklis, Latvijas Vēsturnieku komisijas loceklis, Latvijas Zinātnes padomes eksperts, Rumānijas Zinātnisko pētījumu nacionālās padomes, Polijas un Ungārijas nacionālo zinātnes padomju ārzemju eksperts, 6 Latvijas un 18 ārzemju zinātnisku izdevumu redakcijas kolēģijas loceklis. Kā pētnieks strādājis Latvijas, Polijas, Lietuvas, ASV, Lielbritānijas, Krievijas, Baltkrievijas un Turcijas arhīvos.

Atzinības: Polijas Zelta nopelnu krusts; ASV Valsts departamenta Fulbraita stipendija zinātniskajam darbam Stenforda universitātē (2012/13).

Valdis KOKARS – *Dr.chem.* (1992), LZA kor.loc. (2009), RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes (MLKF) Vispārīgās ķīmijas katedras profesors (2001), RTU MLKF dekāns (2008–2018).

Zinātnisko pētījumu virzieni: Fotojutīgu organisko savienojumu sintēze un pētījumi jaunu materiālu izstrādei fononikas ierīcēm (organiskajām gaismu izstarojošajām diodēm, organisko lāzera sistēmām un citām), kā arī jaunu savienojumu un kompozītu iegūšana augsta blīvuma optiskās informācijas reģistrēšanas (hologrāfijas) materiāliem.

Publicētie darbi: kopējais skaits (ieskaitot konferenču tēzes) – 239, t.sk. 50 publikācijas SCOPUS datu bāzē (Hirša indekss – 7); 7 PSRS Autorapliecības; 2 Latvijas Valsts, 1 Kanādas un 1 ASV patenti un nodaļa zinātniskā monogrāfijā.

Zinātniskie projekti: ERAF projektu (Nr.1.1.1.1/16/A/13, un Nr.1.1.1.2/VIAA/1/16/035) vadītājs, ERAF projekta Nr. 2013/0045/1DP/1.1.1.2.0/13/APIA/VIAA/018 vadītājs RTU apakšprojektam, valsts pētījumu programmas (IMIS) Nr.2010.10-4/VPP-2/1projekta daļas izpildītājs, starptautiskā projekta LV-UA/2016/3 vadītājs u.c. projektu vadītājs vai izpildītājs.

Organizatoriskā darbība: RTU Senāta loceklis (2008), RTU Senāta Finanšu un budžeta komisijas loceklis (2008), RTU Dekānu padomes loceklis (2008–2018), RTU MLKF Domes priekšsēdētājs

(2008–2018), LZP zinātnisko grantu pieteikumu un atskaišu eksperts (2006), Promocijas padomes "RTU P-01" loceklis un eksperts zinātņu nozares "Ķīmija" apakšnozarēs: "Organiskā ķīmija" un "Lielmolekulāro savienojumu ķīmija" (2005), Member of Executive Committee of the *International Conference on Global Research and Education, Inter-Academia* (Shizuoka University, East-Central and Eastern European universities) kopš 2014. gada, RTU Zinātnisko rakstu sērijas "Materiālzinātne un lietišķā ķīmija" žurnāla galvenais redaktors (*Editor-in-Chief*) kopš 2016. gada, žurnāla "Key Engineering Materials" speciālizlaiduma "Materials Science and Applied Chemistry" 2017. gada redaktors.

Pedagoģiskā darbība: atbildīgais profesors par 5 RTU mācību priekšmetiem. Izdoti mācību grāmata: V. Kokars "Vispārīgā ķīmija", RTU izdevniecība, 2009, 286 lpp. Vadītājs 3 doktora, 8 maģistra un 12 bakalaura darbiem.

Atzinības: Gustava Vanaga piemiņas medaļa ķīmijā (2001), AS "Grindeks" fonda prēmija par nozīmīgu ieguldījumu jaunu speciālistu izglītošanā (2011), Paula Valdena piemiņas medaļa (2017), 2007. un 2013. gados realizētie zinātniskie darbi atzīmēti starp Latvijas Zinātņu akadēmijas publicētajiem 10 nozīmīgākajiem Latvijas zinātnes sasniegumiem.

Edgars LIEPIŅŠ – *Dr.pharm.* (2005), LZA kor.loc. (2014), Latvijas Organiskās sintēzes institūta (OSI) Farmaceutiskās Farmakoloģijas laboratorijas vadošais pētnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Oglhidrātu un lipīdu enerģijas metabolisma biokīmisko un molekulāro mehānismu izpēte un jaunu zāļu līdzekļu izstrāde diabēta, sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai.

Publicētie darbi: 67, t.sk. 33 pēdējos 5 gados, zinātniskie raksti SCOPUS datu bāzē (H indekss–18), 1 grāmatas nodaļa, referāti starptautiskās konferencēs >80 (mutiski un studiju ziņojumi).

Pedagoģiskais darbs: 1 doktorants, vadīti vairāki maģistrantu, bakalaura un studentu diplomdarbi. Vairāk nekā 10 gadus studiju kurss "Uztura bagātinātāji" LU Medicīnas fakultātē. Vairākus gadus bijis promocijas padomes loceklis LU Medicīnas fakultātē.

Zinātniskie projekti: *In vivo* Farmakokinētikas un toksicitātes grupas vadība Inovāto zāļu iniciatīvas projektā (EU FP7 un EFPIA sadarbība) "European Gram Negative Antibacterial Engine" ENABLE (88 646 402 EUR), vadītājs LZP Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektam "Jaunu zāļu mērķu meklēšana TMLHE izgrieztā gēna pelēs" (2018–2020). Vadošais izpildītājs starptautiskos projektos (t.sk. H2020 un 7. lētvara programmu ietvaros), Latvijas projektos (t.sk. VPP, ESF, ERAF, LZP), kā arī Latvijas un ārvalstu uzņēmumu finansētajos lietišķajos projektos. Latvijas pārstāvis 4 COST akcijās.

Organizatoriskais darbs: Latvijas Zinātnes padomes Bioloģijas un medicīnas zinātnes Ekspertu komisiju loceklis (no 2016), Projektu uzraudzības padomes loceklis SIA "Farmācijas, biomedicīnas un medicīnas tehnoloģiju Kompetenču centrs" (no 2016.), Latvijas farmakologu un Latvijas biokīmiku biedrību biedrs. Piedalījies zinātnisko projektu ekspertizē un rakstu recenzēšanā pēc ārvalstu zinātnes padomju un žurnālu redakciju uzaicinājumiem.

Atzinības: autors Latvijas zinātnes sasniegumiem (2009, 2010, 2013 un 2016), Hillera medaļa (2016), Eiropas Sociālā fonda stipendija (2004–2007), LZA un AS Grindeks balva kā labākajam Latvijas jaunajam zinātniekam un piešķirta Sudraba goda zīme Sudraba puce (2004), Kristapa Morberga stipendija (2002–2004), KRKA balva (2003).

Valdis MUKTUPĀVELS – *Dr.art.* (1999), LZA kor.loc. (2011), LU profesors, Baltijas jūras reģiona studiju maģistra programmas direktors, vadošais pētnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Latvijas un Baltijas tradicionālās mūsdienas mūzikas kultūras jautājumi: vēsturiskie un sociālie aspekti, tradīcijas un to pārmaiņas, skaņu ainavas semantiskā interpretācija, mūzikas instrumenti, kultūra un identitāte.

Publicētie darbi: vairāk nekā 30 zinātniskas publikācijas, t.sk. 3 monogrāfijas, vairāk nekā 40 zinātniski raksti enciklopēdijās, tostarp tādās kā "The Garland Encyclopedia of World Music", "Macmillan Encyclopedia of Religion", kā arī "The Grove Dictionary of Musical Instruments". 11 cita veida grāmatu un mācību materiālu autors un līdzautors, 25 populārzinātniskie raksti.

Pedagoģiskais darbs: 2 promocijas darbu, 21 maģistra darba un 23 bakalaura darbu zinātniskais vadītājs. Izstrādāti un docēti 2 studiju kursi LU Literatūrzinātnes, folkloristikas un mākslas doktora studiju programmā, 9 kursi LU maģistra studiju programmās, 7 kursi LU bakalaura programmās, kā arī atsevišķi kursi citās Latvijas augstskolās – J. Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā, Latvijas Kultūras akadēmijā, M. Lutera akadēmijā un Vidzemes augstskolā. Starptautisko izglītības programmu mācībspēks un vieslektors Lietuvā, Polijā, Vācijā, Čehijā, Igaunijā, Somijā, Norvēģijā, Apvienotajā Karalistē, Kanādā un ASV.

Zinātniskie projekti: vadošais pētnieks vai pētnieks EK programmas "Inclusive, Innovative and Reflective Societies" projektā "CoHERE: Critical heritages: performing and representing identities in Europe", divos ERAF projektos, LZP valsts pētījumu programmās u. c. Vadītājs un eksperts Eiropas Sociālā fonda projektā.

Organizatoriskais un eksperta darbs: LU Literatūrzinātnes, folkloristikas un mākslas zinātņu nozares promocijas padomes loceklis, LU Literatūrzinātnes, folkloristikas un mākslas doktorantūras padomes loceklis, LZP eksperts mākslas zinātnēs un folkloristikā, Starptautiskās etnoloģijas un folkloras biedrības (*Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore, SIEF*) biedrs, Autoritāšu un komunikācijas konsultāciju aģentūras / Latvijas autoru apvienības (AKKA/LAA) padomes prezidents, Latvijas Komponistu savienības biedrs, Latvijas Izpildītāju un producentu apvienības (LaIPA) biedrs, Kalevalas biedrības (Somijā) biedrs, zinātnisko rakstu recenzents žurnāliem un izdevniecībām u.c.

Atzinības: LZA diploms par Latvijas zinātnes nozīmīgāko sasniegumu 2017. gadā, LU Rektora Atzinības raksts (2013), Lietuvas Dižkunigaiša Ģedimīna 5. pakāpes ordenis (2001), Lielā folkloras gada balva (2003, 2005) u.c.

Aigars PĒTERSONS – *Dr.habil.med.* (1996), LZA kor.loc. (2017). VSIA Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Valdes loceklis un Bērnu ķirurģijas klīnikas eksperts – konsultants, Rīgas Stradiņa

universitātes rektors, Bērnu ķirurģijas katedras profesors.

Zinātnisko pētījumu virzieni: bērnu ķirurģija, jaundzimušo ķirurģija, vēdera dobuma un krūšu kurvja ķirurģija, miksto audu biomehānika, jaunu diagnostikas un ārstēšanas metožu radīšana, bērnu traumatisma profilakse.

Publicētie darbi: 3 monogrāfijas, 1 monogrāfijā (6 sadaļas) – angļu valodā, izdevniecība "Springer" (Vācija), 435 zinātnisku publikāciju un 4 izgudrojumu autors (34 SCI publikācijas), H-indeks 7.

Zinātniskie un tehnoloģiju pārnese projekti: atkārtoti LZP grantu vadītājs un vadošais pētnieks (6 grantos un programmās). 2006.–2009. valsts pētījumu programmas (VPP) medicīnā 6. projekta vadītājs. No 2010. valsts pētījumu programmas (VPP) medicīnā 8. projekta vadītājs. No 2014. valsts pētījumu programmas (VPP) medicīnā "BIOMEDICINE" 5. 6. projekta vadītājs.

Starptautiskā sadarbība: stažējies Norvēģijas klīnikās (Alesundē, Oslo, Melbu; 1991); Vācijā Hamburgas Universitātes Ependorfas klīnikas bērnu ķirurģijas centrā (1993); Šveicē Lucernas bērnu ķirurģijas centrā (1994); Vācijā Hamburgas Universitātes Ependorfas klīnikas bērnu ķirurģijas centrā (1994); Vācijā Minsteres Universitātes bērnu ķirurģijas centrā (1997); Austrijā Gracas Universitātes bērnu ķirurģijas centrā (1998); Viļņas un Kauņas Universitāšu bērnu ķirurģijas centros (1999); ASV (Čikāgas un Klivendas universitāšu bērnu ķirurģijas centros; 2001); Francijā (Amjēnas bērnu ķirurģijas centrā, īsas vizītes 6 ES bērnu ķirurģijas klīnikās, 2007).

Pedagoģiskā darbība: vadījis un vada 14 doktorantu darbus (9 aizstāvēti). 1998.–2016. RSU Bērnu ķirurģijas katedras vadītājs, VSIA BKUS Bērnu ķirurģijas klīnikas vadītājs. Kopš 1999. g. RSU (AML) Bērnu ķirurģijas katedras profesors. Vada praktiskās nodarbības un lasa lekcijas RSU MF, MF PN, profilaktiskās medicīnas fakultātes, ergoterapijas fakultātes studentiem un rezidentiem.

Organizatoriskais darbs: LZP eksperts, kopš 2000. gada "Latvijas Ķirurģijas žurnāla" (*Acta Chirurgica Latviensis*) zinātniskais redaktors. GCP sertifikāts. Latvijas ķirurgu, Latvijas, Eiropas un pasaules Bērnu ķirurgu asociāciju biedrs. Kopš 2003. gada Eiropas Bērnu ķirurgu asociācijas finanšu revidents. Kopš 2008. gada Eiropas sertifikāts bērnu ķirurģijā. Latvijas un Baltijas Bērnu ķirurgu asociācijas prezidents, Latvijas Bērnu ķirurgu asociācijas sertifikācijas komisijas loceklis. Rīgas Stradiņa universitātes Satversmes sapulces, Senāta, Profesoru padomes, ķirurģijas un biomehānikas promocijas padomju loceklis, MF Domes loceklis. 9 starptautisku zinātnisko konferenču organizētājs. "European Journal of Pediatric Surgery" redkolēģijas loceklis (kopš 2006), Ukrainas žurnāla "Paediatric surgery" redkolēģijas loceklis (kopš 2016).

Atzinības: LR Ministru kabineta atzinības raksts (2005), Baltijas Asamblejas medaļa (2005), Atzinības krusta virsnieks (2007), Barikāžu goda zīme (2008), Andreja Priedkalna balva (2010), VM Atzinības raksts (2014), Paula Stradiņa balva (2016).

Irina PILVERE – *Dr.oec.* (2001), LZA kor.loc. (2010), LLU rektore, profesore, vadošā pētniece.

Zinātnisko pētījumu virzieni: dabas resursu, t.sk. zemes efektīva un ilgtspējīga izmantošana bioekonomikas jomu ilgtspējīgai attīstībai mainīgajos klimata apstākļos; Eiropas Savienības (ES) kopējā lauksaimniecības politika, tās reformas un realizācijas instrumenti, nodokļu politika; teritoriju, t.sk. lauku vienmērīga un līdzsvarota attīstība.

Publicētie darbi: vairāk nekā 230, t.sk. 4 zinātniskās monogrāfijas, 141 raksts recenzējamās starptautiskos izdevumos, no tiem 23 indeksēti SCOPUS, 64 Thomson Reuters Web of Science datu bāzēs, 85 citas publikācijas.

Pedagoģiskā darbība: LLU – lekcijas doktorantiem: "Agrārā un reģionālā ekonomika", "Pētījumu metodoloģija ekonomikā"; lekcijas maģistrantiem: Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē: "Agrārā politika Eiropas Savienībā"; Lauksaimniecības fakultātē: "Investīcijas lauku attīstībai"; vadīti 4 doktora darbi, 10 aizstāvēti vadītie doktora darbi, 14 vadīti un aizstāvēti maģistra darbi.

Organizatoriskais darbs: 1) starptautiski – ES Rural Networks' Assembly Latvijas zinātnisko institūciju pārstāve; ES patstāvīgās lauksaimniecības pētījumu komisijas (SCAR) locekle, NJF locekle, Lauksaimniecības starpuniversitāšu konsorcijs (ICA), Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāšu tīkla (BOVA) pārstāve u.c., Varšavas dzīvības zinātņu universitātes (SGGW) zinātniskā žurnāla "Pasaules lauksaimniecības problēmas" zinātniskās komitejas locekle, ārzemju eksperte Šauļu universitātē promocijas darbu aizstāvēšanai un profesoru vēlēšanām u.c.; 2) Latvijā – LLMZA īstenā locekle, viceprezidente, LZP eksperte, Bioekonomikas pētniecības stratēģiskās apvienības vadītāja, LR Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes locekle, LLMZA, LLU un Altum konkursa jaunajiem zinātniekiem ekspertu komisijas vadība, Latvijas Rektoru padomes locekle, Latvijas Universitāšu asociācijas locekle, Latvijas Tehnoloģisko universitāšu un augstskolu konsorcijs valdes locekle u.c.

Atzinības: vairākkārtīgi LLMZA, LLU, Hipotēku bankas Atzinības raksti par maģistra un doktora darba vadīšanu, LLMZA pateicība par ievērojamo ieguldījumu LLMZA darbības organizēšanā un jauno zinātnieku audzināšanā, Polijas Lauksaimniecības ministrijas medaļa par ieguldījumu nozares attīstībā, Triju Zvaigžņu ordeņa III šķira, Draudzīgā aicinājuma medaļa u.c.

Gunīta ZARIŅA – *Dr.hist.* (2003), LZA kor.loc. (2014), LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Latvijas iedzīvotāju antropoloģija un bioarheoloģija. Seno iedzīvotāju demogrāfija, migrācijas, uzture, veselība un dzīves kvalitāte. Latviešu tautas veidošanās un etnoloģija, vēsturiskā demogrāfija.

Publicētie darbi: Citējumu skaits WoS CC 64. 14 zinātniski raksti starptautiskos žurnālos (WoS – 10, SCOPUS – 4), 10 raksti starptautiskos rakstu krājumos, 2 monogrāfijas, kopumā 162 publikācijas, daļa no tām Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas, Vācijas, Itālijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Čehijas, Horvātijas, Spānijas, Grieķijas, Holandes, Lielbritānijas, ASV, Krievijas un Polijas izdevumos.

Pedagoģiskā darbība: Vadītāja 2 promocijas, 1 bakalaura darbam. Lekciju kurss LU Vēstures un filozofijas fakultātē – "Dabaszinātņu analītisko metožu pielietojums arheoloģiskajā pētniecībā".

ZINĀTNIĒKU LOMA CIVILTIESISKO KONFLIKTU MAZINĀŠANĀ

LZA LIELĀS MEDAĻAS LAUREĀTA KALVJA TORĢĀNA AKADĒMISKĀ RUNA LZA PILNSAPULCĒ 2018. GADA 29. NOVEMBRĪ

Civiltiesības uzskata par relatīvi miermīlīgu nozari, kurā nav jārisina noziedznieku atmakošanas un sodīšanas uzdevumi. Ja strīdi par civiltiesībām nonāk tiesā, tur nav apsūdzētā un prokurora, ir prasītājs un atbildētājs, kuri sacikstes veidā cenšas pierādīt katrs savu taisnību. Taču teikt, ka civiltiesiskās attiecības ir miermīlīgas, nav īsti pareizi. Ik gadus rajonu tiesās kā pirmajā instancē tiek izskatītas ap 30–40 tūkstoši civillietu, samērā daudz no tām ir vienkāršas tādā nozīmē, ka likums dod viennozīmīgu atbildi, kā izspriežams strīds, jautājumi ir galvenokārt par pierādījumu esamību. Tomēr ap pieciem tūkstošiem spriedumu tiek pārsūdzēti apelācijas instancē un ap 1200 līdz 1500 lietās galīgo vārdu saka kasācijas instance Augstākā tiesa. Civillietās ļoti reti ir tā, ka abas puses ir apmierinātas, viena parasti ir zaudējusi puse un grib turpināt tiesāties. Tas nav brīnums, jo runa ir par naudu!

Tiesību zinātnieku devums sabiedrībai parādās trīs virzienos vai līmeņos. Pirmais – **vispārīgājoša darbība**.

Tāpat kā citas zinātnes nozares sniedz cilvēkiem dzīvē noderīgas zināšanas par to, kā pielietot, teiksim elektrību, kā saglabāt veselību, spēkus un pat atmiņu, arī tiesību zinātni izplata tautā zināšanas kā noslēgt labus īres, pirkuma vai pakalpojumu līgumus, kādus pasākumus veikt savu īpašuma tiesību drošai baudīšanai utt. Šādā nozīmē noderīgas ir daudzas grāmatas un raksti par juridiskiem jautājumiem. To skaitā var nosaukt arī biežus krājumus, kas nosaukti par komentāriem. Gribu nedaudz klievēt vairākas reizes dzirdēt nicošu atliekmi par likumu komentāru rakstīšanu. Termins *komentāri* dažām labām asociējās ar hokeja spēles vai gleznu izstādes komentāriem, kuros dominē vērtējumi cik skaisti, efektīvi vai gluži pretēji – bāli un neveiksmīgi norit spēle vai izskatās gleznas. Tātad – patik vai nepatik! Likuma normu komentāri faktiski ir skaidrojumi par likuma būtību, tā piemērošanu dažādās atšķirīgās dzīves situācijās, saiti ar citām tiesību normām. Pareizāk tos būtu saukt par likuma skaidrojumiem.

Otrais virziens ir **klūdu atklāšana tiesību praksē, strīdu izšķiršanā tiesās un argumentēti sekmēt likumu pareizu piemērošanu**.

Trešais virziens ir **ierosinājumu izstrādāšana likumu uzlabošanai, robu un pretrunu novēršanai**.

Tieši otrs un trešais virziens ir tie, kuros zinātnieku piensūms tiesiskuma stiprināšanā ir nozīmīgs.

Laiku pa laiku tiesās parādās vai nu atsevišķas, īpaši sarežģītas lietas, vai lietu nosacītas kategorijas, kas liecina par problēmām likumos, vai to iztulkošanā un piemērošanā. Tieši tajās īpaša nozīme ir zinātnieku pētījumiem, atziņām un skaidrojumiem. Piemēram, kāda persona, iepriekš pārliecinājusies, ka zemesgrāmatās ierakstīts ne tikai pārdevējs, bet vēl divi iepriekšējie īpašnieki un, palaujoties uz zemesgrāmatu publisko ticamību, nopērk māju vai dzīvokli, veic remontu, pārceļas, pārdod agrāko mājokli. Pēkšņi pēc gada vai diviem pret viņu tiek celta prasība par mājokļa attiesāšanu, jo noskaidrojies, ka otrs iepriekšējais īpašnieks īpašumu ieguvis noziedzīgā ceļā. Saduras divi principi. Krimināltiesību speciālisti saka, ka noziedzīga darbība nevar radīt citam īpašuma tiesības, civiltiesības domas daļās, bet viena no versijām ir, ka nedrīkst sagraut uzticību zemesgrāmatām, jo tad nekam neticēs, un nav arī skaidrs, kurš atmaksās pēdējam pircējam pirkuma maksu un remonta izdevumus. Ir gan tādas lietas, kurās tiesa atzīst, ka pircējs bijis īpaši neuzmanīgs, gan tādas, kurās māju bez kavēšanas atdod tam, kura māja pārdota ar zagtiem vai viltotiem dokumentiem. Pie problēmām, kurās jārod risinājums, kas skar lielu skaitu cilvēku, nosaucama piespiedu nomas maksas noteikšana. Daudzdzīvokļu mājās šī problēma ir svarīga 110 tūkstošiem dzīvokļu īpašniekiem un lielam skaitam zemes gabalu īpašniekiem. Satversmes tiesa jau atzinusi par neatbilstoši trīs atlīdzības regulējuma variantus. Ceturtais būtu atteikties no jebkādiem maksas ierobežojumiem, bet tas nozīmētu tiesu darbu plūdus, kuros dominētu zemes īpašnieki. Loģiski, ka jāizbeidz šī "piespiedu laulība". Bet kamēr nebūs naudas, lai valsts palīdzētu vienai pusei izpirkt otru īpašumu, kustība nenotiks.

Viena no plašu personu loku aptverošām civilstrīdu kategorijām nesēn bija **līgumsoda lietas**. Civillikuma tēviem pat sapņos nevarēja rādīties, kā viņu uzrakstīto Civillikuma 1717. pantu iztulkos postpadomju komersanti. Pants 1937. gada redakcijā noteica: Līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas.

Kā redzam, pantā ir vārdi "nav aprobežots...". Praksē tas parādījās kā procentos izteikts lielums blakus tam, ka līgumā bija noteikti arī procenti, tas ir, maksa par sveša kapitāla lietošanu.

Bankas un tā sevišķi ātro kredītu devēji savās iepriekš sagatavotos aizdevumu līgumu veidlapās rakstīja, ka par kredīta neatmaksāšanas termiņa nokavējumu jāmaksā līgumsods 1 procenta apmērā par katru nokavējuma dienu, tas ir, 365 procenti gadā. Tātad, aizņēmas 6000 EUR, kavējās atdot 100 dienas pēc noteiktā termiņa, un jāatdod jau 13 200 EUR. Nevienā saimnieciskās nozarē tāda atdeve par sveša kapitāla lietošanu nav iedomājama. Neveiksmīgos aizdevumaņēmēju parādu jūgā dzina arī cits greizi iztulgotais pants –1843. pants, kas ļāva līgumos ierakstīt, ka katra iemaksa vispirms tiek izmantota uzkrājušās līgumsoda

dzēšanai, tātad pamatparāds nesamazinās un atbrīvošanās no parāda kļūst bezcerīga.

Es cēlu trauksmi publikācijās, rakstot, ka pants nenozīmē, ka līgumsods var būt bezgalīgi liels, savukārt prasītāji un tiesneši skaidroja, ka jūtas pie likuma un pantā skaidri teikts "nav aprobežots ar zaudējumu lielumu". Lūk, teorijas un prakses pretruna, ko nebija viegli pārvarēt.

Kad raksti Jurista Vārdā nepalīdzēja, sagatavoju projektu grozījumiem Civillikumā un devos pie tieslietu ministra, kuram ir likumdošanas iniciatīvas tiesības. Ne jau katrs, kam dūša, var ierosināt likuma grozījumus. Šodien uzdrošinots teikt, ka nostrādāja mana kā profesora autoritāte gan kontaktos ar tieslietu ministru, gan ar Saeimas deputātiem. Grozījumu izskatīšanas procesā Saeimas juridiskajā komisijā un dažādās apspriedēs izjutu spēcīgu pretsparu, demagoģiskus apgalvojumus, ka viss ātro kredītu biznesa noies pagriņķē, ka sabruks ekonomika. Nebanku kredīdevēju asociācija sludināja, ka ātrie kredīti 2012. gadā palīdzējuši 175 tūkstošiem iedzīvotāju, un tikai ap 29 tūkstoši nav spējuši atdot parādos ilgāk nekā 30 dienās. Padomājiet – 29 tūkstoši izmisumā un parādos sliktos!

Ja runājam par viedokļu sadursmi, tad kredītu devēji atsauca uz civiltiesībām raksturīgu līgumu brīvības principu, nevien nesot spiedienu parakstīt sliktu līgumu, ja parakstīja, tad jāievēro cits fundamentālais princips – *Acta sunt servanda* (līgumi jāpilda, Civillikuma 1587. p). Parādnieku advokāti savukārt citēja CL 1. pantu, kas nosaka – tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības. Diskusija izvērsās par līgumsoda funkcijām: vieni saka, ka pats termins līgumsods rāda, ka tam jābūt sodam, un jo bargāks tas būs, jo stiprāk mudinās parādnieku ievērot nolīgtu. Otri uzsvēra zinātnieku rakstīto par to, ka sodīšana civiltiesībās nav izvirzāma priekšplānā, jo civiltiesību pamatfunkcija ir nodrošināt ekvivalenci mantiskajā aprītē, nedrīkst pieļaut nepamatotu iedzīvošanas bagātību, turklāt kredītu ņēmēji pārsvarā ir patērētāji, kurus Patērētāju tiesību aizsardzības likums atzinis par ekonomiski vājāku un tāpēc aizsargājāmu līdzēju.

Uzvarēja zinātniskie argumenti un veselais saprāts. Saeima 2013. gada 20. jūnijā grozīja sešus Civillikuma pantus, tostarp noteica 10% kā augstāko līgumsoda robežu.

Civillikuma 1717. pants tika papildināts ar norādi, kādam pēc ekonomiskā satura jābūt līgumsodam:

Līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei.

Cilvēkam, kam nav juridiskās izglītības, šāds papildinājums var izskatīties kā lozunga veida deklarācija. Taču juristam tas nozīmē atkāpšanos no likuma burta mehāniskas piemērošanas, proti, apgalvojuma, ka pants uztverams kā tāds, par kura piemērošanas obligātumu nav nekādu šaubu. Starp citu, kredītu devēji polemikas karstumā izlikās nepamanām, ka ir noteikts tikai tas, ka līgumsoda apmērs nav salīdzināms un vērtējams kopsakarā ar gaidāmajiem līguma neizpildīšanas izraisītiem zaudējumiem, un tas nebūt nenozīmē, ka kāda citāda līgumsoda apmēra vērtēšana ir izslēgta.

Esmu lasījis par zinātnieku ārmēmēs, kurš visu mūžu cīnījies par viena panta grozīšanu krimināllikumā un kad beidzot to panācis, bijis apmierināts ar savu mūžu. Tātad es varētu būt sešas reizes vairāk apmierināts, ja neuzskatītu, ka "vēl ciņa nav galā un nebeigsies". Kredītu devēji nekavējoties sāka celt procentu likmes un tā sauktos komisijas pakalpojumu izdevumus. Bet tikai 2018. gada 4. oktobrī pēc ilgstošas ciņas Saeima noteica konkrētu ātro kredītu izmaksu ierobežojumus Patērētāju tiesību aizsardzības likumā.

Ko rāda šis gari klāstītais piemērs? To, ka zinātnes pārstāvja iniciēti likums vai likuma grozījums var ietekmēt daudzu tūkstošu cilvēku likteņus.

Šis piemērs parāda arī atšķirību starp juridiskās zinātnes atziņām un vairāku citu zinātņu sasniegumiem. Ja kāds astronoms atklāj vēl nezināmu debesu ķermeni, vai fiziķis – nezināmu fizisko likumsakarību, tad visi draudzīgi aplaudējam, it sevišķi skali, ja jaunums dod arī ekonomisku labumu. Turpretim, jurisprudencē ne katru jaunu atziņu tiek uztverta ar aplausiem, dažkārt paiet gadi vai gadu desmiti, kamēr tā gūst oficiālu atzīšanu, piem., likuma formā vai tiesu prakses pagriezienu veidā.

Citā lietu kategorijā, kas veidojas tāpēc, ka likumā nav iespējams noteikt konkrētus skaitļus, ir **nemantiskā kaitējuma kompensēšanas prasības**. Tās sauc arī par morālā kaitējuma atlīdzības prasībām, lai gan sakars ar morāli nav definējams un nevar runāt arī par atlīdzību vārda tiešā nozīmē, jo nevar atlīdzināt zaudētu roku, aci vai dzīvību. Atšķirības uzsveršanai lietojams nevis termins atlīdzība, bet gan kompensācija par nodarīto kaitējumu. Tiesu zāles un presē, jau izskatot daudzās prasības sakarā ar Talsos ugunsdzēsēju svētkos notikušo traģēdiju, izskanējuši sašutuma saucieni: Kā tas var būt, ka cilvēka dzīvību tiesa novērtē tikai 50 vai 100 tūkstoš latu apmērā? Pirms pateikt, cik tādi jautājumi ir nevietā, nedaudz par deliktu tiesībām. Ar terminu *delikts* (*deliktum* – latīņu val.) apzīmē ārpus līgumiskām attiecībām nodarītu kaitējumu. Te ietilpst atbildība par miesas bojājumiem, nonāvēšanu, personiskās brīvības, privātuma, goda un cieņas, arī mantas aizskārumiem. Par kaitējumu sauc jebkuras sekas, ko izraisa šāds

ārpuslīgumisks tiesību aizskārumis. Ja tas ir mantiski novērtējams samazinājums vai peļņas zudums, tad lieto apzīmējumu zaudējumu un to piedzen tādā apmērā, kāds pierādīts. Citādi ir ar nemanītko kaitējumu. Pretēji padomju tiesībās sludinātājam, ka zem padomju cilvēka cieņas ir prasīt naudu par pārkāpuma radītām sāpēm, ciešanām vai neērtībām, tirgus ekonomikas apstākļos Latvija ienāca tiesības prasīt naudu par šim nemanītkajām sekām, kā arī ar morāli nesaistīts termins *morālais kaitējums*. Un maisam gals bija vaļā. Nav pāris teikumos pasakāms, kā konstatējams, vai ir un kam ir radies morālais kaitējums. Lūk, piemērs no kādas lietas: Ceļu satiksmes negadījumā cietusi lūdz piedzīt no atbildētāja atlīdzību 30 000 EUR par morālo kaitējumu, kas izpaudies kā pārciestas fiziskas sāpes, vairākas operācijas, kustību un runas spēju zudums uz laiku, nepieciešamība līdz mūža galam lietot medikamentus un sistemātiski atrasties medicīnas iestāžu kontrolē; pārciesto fizisko ciešanu rezultātā prasītāja nereti izjūt depresīvu noskaņojumu, diskomfortu un bailu sajūtu; bijusi spiesta pārtraukt mācības, viņai liegta iespēja iegūt augstāko izglītību, ierobežotas iespējas atrast darbu.

Civillikumā dots morālā kaitējuma skaidrojums: sāpes un ciešanas (*pain and suffering* – angl.). Tas jau novecojis un nepilnīgs. Ārmēmēs vispirms un pēc tam Latvijā atzīts, ka tādu izraisa arī privātuma pārkāpums, sabojātas brīvdienu un daudz kas tāds, kam nav mērvienību. Bet kur ir minimālā robeža? Vai varētu pieprasīt 5 EUR, ja kāds tramvajā uzkāpj otram uz kājas? Vai ir maksimālā robeža? Vai var sastādīt "cenrādi", cik jāpiespriež par zaudētu roku, kāju, ausi, aci un tā tālāk? Taisnīguma aizstāvji nekavējoties teiks, ka viņolnieka vai ķirurga kreisā roka ir daudz vērtīgāka par meža cirtēja roku.

Esmu līdzdarbojis trīs biežu sējumu veidošanā sērijā "Digest of European Tort Law" (Eiropas deliktu tiesību digestas). Otrā sējuma¹ mērķis bija klasificēt būtiskākos kaitējumu veidus 27 Eiropas valstīs. Tajā var izlasīt kuriozus kāzus, piemēram, ka kādā no valstīm kaitējuma atlīdzība piespriepta par kaitējumu, ko rada mājai tuvu kursējošo vilcienu sastāvu radītais troksnis, vai vīra pienākumu pret sievu nepildīšana, dzīvokļa appludināšanas izraisītām negatīvām emocijām, izslēgšanu no mednieku biedrības. Dažādās modifikācijās parādās prasības pret ārstiem un medicīnas iestādēm sakarā ar "negribēta bērna piedzimšanu". Jābūt gataviem, ka tādas prasības kāds vai kāda pieteiks arī Latvijas tiesā.

2014. gadā piedalījies tiesu prakses apkopojuma izstrādāšanā par morālā kaitējuma atlīdzību civillietās. Dažādo problēmu analīze izklāstīta uz 111 lapaspusēm. Tās apskats atliekams uz citu reizi. Solītā atbildē uz provokatīvu jautājumu pasakāma šādi: nevar prasīt atlīdzināt naudā to, ko principā nevar novērtēt naudā. Dzīvība, zaudēta kāja vai roka nav tirgus prece, kurai ir cena! Pat 50 miljoni nebūs pareiza cena tam, ko nevar naudā novērtēt. Runa ir par gandarījuma došanu, ko atšķirībā no Vācijā lietotā termina "sāpju nauda" esmu "Augstākās Tiesas Bijetenā" rosinājis saukt par "mierinājuma naudu". Zinātnieki kopā ar Augstākās tiesas tiesnešiem ir izstrādājuši visai plašus skaidrojumu par to, kādi faktori izvērtējami tiesai, lai piesprieztu mierinājuma naudu uzskatītu par taisnīgu. Bet darbs vēl turpināms.

Civiltiesību nozare aptver arī procesuālos jautājumus, lai gan stingri zinātniski, civilprocess pieder pie publiskajām tiesībām. Taču civiltiesisko strīdu īpatnību izpratne ir ļāvusi civilistiem ražīgi pastrādāt tiesas procesa izpētes virzienā. (...) Te gan jāpasaka, ka komentējot nevar novērst to pārmērīgo centību procesa dalībnieku tiesību reglamentācijā, ko radījis aizvien sīkumainākas Eiropas Savienības prasības stingri ievērot cilvēktiesības. Tas novedis pie iespējas pārsūdzēt gandrīz katru tiesas nolēmumu un tāpēc pie ilgstošas lietu izskatīšanas. Tā tas ir arī civillietā par Zinātņu akadēmijas lielās zāles izmantošanu. Kopš 2015. gada šī lieta skatīta jau septiņās tiesās, Akadēmijas uzvaras mijas ar pārsūdzībām un laika stiepšanu, un vēl šodien mūsu kopsapulce nevar notikt lielajā zālē. Labā ziņa ir tāda, ka pašlaik gaidāms cērāms galīgais vārds, ko, ļoti ceru, teiks Augstākās tiesas Senāts.

Mēs esam integrējušies Eiropā un iespēju robežās pieskaņojusi savus likumus ES tiesību telpai. Taču šajā ziņojumā teiktājs ļauj atzīt, ka Latvijā kā atsevišķā valstī ir savi tai īpaši aktuāli jautājumi. Nevar aizsūtīt kādu uz Vāciju vai Igauniju, lai viņš izpēta, kā tur cinās pret pārmērīgiem līgumsodiem (es sazinājos un saņēmu atbildi, ka tur nav pārmērību) vai kā mēra morālā kaitējuma kompensāciju apmērus (ir skaitļi, ka Latvija ir devīgāka, kaut nabadzīgāka par Vāciju). Tātad Latvijas tiesību zinātnē ir savi specifiski un akūti jautājumi. Tāpēc tai, gan kontekstā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas, pasaules juridiskās domas atziņām, ir jāpastāv un jātiek valstiski atbalstīti kā tiesiskuma un sociālās drošības veidošanas sastāvdaļai.

Nobeigt runu gribas ar tādu kā nostalgisku prātulu. Drosmīgi izklausās apgalvojumi, ka ministri vai rektori nāk un iet, bet profesori paliek. Diemžēl arī profesori nav nemirstīgi. Viņi strādā un cer, ka viņu devums paliks ļaužu atmiņā. Devums materializējas profesoru rakstītās grāmatās. Tās krājas bibliotēkās, nu jau arī datorizētās krātuvēs, un katra autora mājas plauktā. Fotografija ar daļu no mana grāmatu plaukta rāda, ka aizritējuši 5 vai 6 īpaši raženi gadi. Grāmatas ir un paliks zinātnieka mūža devuma apliecinājums. Ceru, ka tās vēl ilgi kalpos gan studentiem, gan praktiķiem, gan zinātnieku jaunajai maiņai.

Zinātnisko pētījumu virzieni: uz termoķīmisko konversiju bāzēta biorafinēšana, biomasas pirolītiskā konversija ķīmiskos produktos un materiālos (anhidrocukuri, aktivētās ogles, koksnes keramika, elektroķīmiskais ogleklis).

Publicētie darbi: kopējais skaits >100, H indekss–8; 30 publikācijas (SCOPUS), 2 nodaļas monogrāfijās, 3 bij. PSRS autorpublicācijas, 7 Latvijas Republikas patenti, 2 starptautiskie patenti.

Pedagoģiskā darbība: 3 promocijas darbu vadīšana (aizstāvēts – 1); vadīti 6 maģistru un 5 bakaluru darbi; izstrādāti 3 mācību kursi.

Zinātniskie projekti: 9 projektu vadītājs (1 IP sadaļa, 1 M-ERA-NET projekts, 3 ERAF projekti, 2 LZP granti, 2 saimnieciskie projekti).

Organizatoriskais darbs: LZP Inženierzinātņu ekspertu komisijas loceklis, RTU promocijas padomes P–01 loceklis, LVKĶI direktors (2000–2012), padomdevējs ZM Meža konsultatīvajā padomē.

JAUNIEVĒLĒTO LZA LOCEKĻU ĪSĀS BIOGRĀFIJAS

Turpinājums no 2.lpp.

Zinātniskie projekti: LZP starpdisciplināro projektu vēstures nozares apakšprojektu vadītāja kopš 2006. gada. Valsts pētījumu programmu "Nacionālā identitāte" un "Letonika" dalībniece. Kopā ar LU Ķīmijas fakultāti īstenots LU pētījumu projekts "Fizikāli ķīmisko metožu izveide bioarheoloģiskajiem pētījumiem" (2007–2008). 6 starptautisku projektu dalībniece. Sadarbojas ar Lundas (2000–2004), Oksfordas (2013–2018), Kembridžas (2012–2014, 2017–2018), Dublīnas (2011–2015), Helsinku (2014–2017), Tībingenas (2014–2017), Maincas (2010–2014) un Stokholmas (2014–2016) Universitātēm Eiropas seno iedzīvotāju izpēti un starptautisku projektu izstrādē.

Organizatoriskais darbs: LZP vēstures nozares eksperte,

Eiropas Arheologu Asociācijas locekle (2006), Baltijas Asamblejas balvas žūrijas komisijas locekle (2015), Latvijas Dabas muzeja zinātniskā konsultante (1993), Latvijas Arheologu biedrības biedre (2009), izdevuma "Arheoloģija un Etnogrāfija" (2010) un "Senā Rīga, pētījumu pilsētas arheoloģijā un vēsturē" redkolēģijas locekle (2014).

Atzinība: Latvijas Zinātņu akadēmijas Friča Brīvzemnieka balva (2011) par nozīmīgu devumu antropoloģijā un monogrāfiju "Latvijas iedzīvotāju paleodemogrāfija, 7. g.t. pr. Kr. – 1800. g."

Aivars ŽURĪŅŠ – *Dr.sc.ing.* (1998), LZA kor.loc. (2005), LMZA loceklis (2006), Latvijas Valsts koksnesķīmijas institūta vadošais pētnieks.

¹ Digest of European Tort Law. Vol.2. Essential Cases on Damage. B. Winger, H. Koziol, BA Koch, R Zimmermann (eds). De Gruyter [b.g.]

IN MEMORIAM

ĒVALDS MUGURĒVIČS

(1931–2018)

2018. gada 23. novembrī mūžības ceļos devies izcilais Latvijas arheologs LZA akadēmiķis, profesors Ēvalds Mugurēvičs.

Ēvalds Mugurēvičs dzimis 1931. gada 6. aprīlī Barkavas pagasta Mālsalā. Absolvējis Varakļānu vidusskolu un 1951.–1956. gadā studējis LVU Vēstures un filoloģijas fakultātē, ko beidzis ar izcilību. Vēstures zinātņu kandidāts (1962), vēstures zinātņu doktors (1984, 1991 – nostrificēts *Dr.habil.hist.*), LZA korespondētājloceklis (1989), LZA īstenais loceklis (1992), LU profesors (1984–1995), Latvijas vēstures zinātņu Nacionālās komitejas prezidents (1992–2003). No 1956. līdz 1957. gadam zinātniskais līdzstrādnieks Latvijas vēstures muzejā. No 1958. līdz 2001. gadam strādājis Zinātņu akadēmijas Vēstures institūtā (no 1991. g. – Latvijas vēstures institūts), kur nogājis ceļu no jaunākā zinātniskā līdzstrādnieka līdz sektora (nodaļas) vadītājam (1971–1995) un institūta vadošajam zinātniekam (1995–2001), Valsts emeritētais zinātnieks (2001). Ē. Mugurēvičs bija ievērojams speciālists Latvijas senākās vēstures pētniecībā, it īpaši vēlā dzelzs laikmeta un viduslaiku arheoloģijā. Lielu ieguldījumu viņš devis latviešu un kaimiņtautu ekonomisko un kultūras sakaru izpētē, tāpat arī Latvijas viduslaiku rakstīto avotu pētīšanā, komentēšanā un izdošanā. Par šīm problēmām viņš publicējis 14 grāmatas un kolektīvos darbus, ap 600 rakstu, no kuriem vairāk nekā 60 iespēsti ārzemju izdevumos. Ē. Mugurēvičs veicis lielu darbu Latvijas arheoloģijas sasniegumu popularizēšanā un ieviešanā starptautiskajā zinātniskajā apritē. To veicinājušas viņa daudzās publikācijas svešvalodās, kā arī piedalīšanās starptautiskos zinātniskos kongresos un konferencēs – Polijā, Ungārijā, Vācijā, Somijā, Zviedrijā, ASV, Anglijā, Austrijā, Dānijā, Šveicē, Turcijā, Kanādā un, protams, daudzās uzstāšanās bijušajās padomju republikās. Par Ē. Mugurēviča starptautisko zinātnisko autoritāti liecina ne vien daudzie aicinājumi būt par oponentu disertāciju aizstāvēšanā kaimiņzemju arheologiem, bet arī atzinība, ko viņam izteikušas vairākas starptautiskās zinātnieku biedrības. Austrijas Zinātņu akadēmijas Viduslaiku materiālās kultūras biedrība 1989. gadā viņu ievēlēja par savu īsteno locekli, Baltijas vēstures komisijā Getingenē Vācijā 1993. gadā viņu ievēlēja par korespondētāj biedru, 1999. gadā viņš uzņemts par biedru Viduslaiku hroniku pētnieku savienībā Anglijā, no 2002. gada viņš bija Vācu arheoloģijas institūta korespondētāj biedrs. 1989.–1994. gadā viņš bija žurnāla "Sovetskaia arheologia" (sākot ar 1992. g. "Rossiiskaia arheologia") redkolēģijas loceklis Maskavā (Krievijā). 1990.–1998. gadā darbojies izdevuma "Austrumeiropas vēstures enciklopēdija 6.–13. gs." redkolēģijā, Berlīnē – Greifswaldē, Vācijā.

Kā nozīmīgākos Ē. Mugurēviča darba vērtējumus varētu minēt divas LPSR Valsts prēmijas (1976, 1987), Kultūras fonda Spīdolas balvu (1993), par ārzemju publikācijām piešķirto Baltijas studiju veicināšanas asociācijas ASV prēmiju (1994), LZA un a/s "Grindeks" balvu (2004), Baltijas Asamblejas balvu zinātnē (2005), Salaspils goda pilsoņa nosaukuma piešķiršanu (2008), Latvijas ZA Lielo medaļu (2011), ordeņa "Par nopelniem Lietuvas labā" Bruņinieku krusta piešķiršanu (2013) un Latvijas ZA Arveda Švābes vārdbalvu (2015).

Arheologa Ēvalda Mugurēviča lielais ieguldījums Latvijas senākās vēstures izpētē mūsu dzimtenes historiogrāfijā ir ierakstīts ar zelta burtiem. Viņa vārds aizvien tiks daudzmināts kā 20. gadsimta Latvijas izcilākais arheologs.

Andris Caune, LZA akadēmiķis

KONKURSS

LU Cietvielu fizikas institūts izsludina konkursu uz akadēmiskajiem amatiem:

Materiālu fizikā (dabaszinātnes)

- vadošais pētnieks – 2 štata vietas
- pētnieks – 2 štata vietas
- zinātniskais asistents – 1 štata vieta

Fizikālā ķīmijā (dabaszinātnes)

- zinātniskais asistents – 1 štata vieta

Pieteikumā jānorāda nozare, kurā vēlas pretendēt.

Pieteikumi iesniedzami mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas brīža, Ķengaraga ielā 8, 338. istabā vai sekretariātā 204. istabā. Tālrunis uzziņām 67260556.

Pieteikumam pievienot:

1. Zinātniskos grādus apliecinājošu dokumentu kopijas;
2. CV;
3. Publicēto darbu sarakstu;
4. Citas, kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu kopijas (pēc pretendenta izvēles).

KONKURSS
VALSTS EMERITĒTĀ ZINĀTNIKA STATUSA IEGŪŠANAI

Valsts emeritēto zinātnieku padome izsludina konkursu valsts emeritētā zinātnieka statusa iegūšanai **2019. gadā**

Valsts emeritētā zinātnieka statusa pretendentu izvirzīšana un atlases kritēriji (Skat.: Ministru kabineta 2010. gada 27. jūlija Noteikumi Nr.692)

Tiesības izvirzīt pretendentu VEZ statusa piešķiršanai ir Latvijas Zinātņu akadēmijas Senātam, valsts akreditēto augstskolu senātiem un zinātnisko institūciju zinātniskajām padomēm.

Valsts emeritētā zinātnieka statusa pretendentiem vai institūcijai, kas viņu ieteikusi, jāiesniedz padomei šādi dokumenti **2 eksemplāros**:

- attiecīgās institūcijas lēmums;
- pretendenta dzīvesgaitas apraksts (CV);
- doktora diploma kopija;
- pretendenta zinātnisko darbu saraksts, kurā atsevišķi norādītas zinātniskās monogrāfijas, zinātniskās publikācijas, konferenču tēzes, autorapliecības un patenti. Šo sarakstu var aizstāt publicēta biobibliogrāfija, kas papildināta ar jaunāko darbu sarakstu;
- pretendenta publicēto mācību grāmatu un metodisko līdzekļu saraksts;

• pretendenta vadībā izstrādāto zinātnisko disertāciju un to autoru saraksts;

• starptautisko organizāciju saraksts, kuru darbā pretendents piedalās.

Valsts emeritētā zinātnieka statusa pretendenta atlasi veic, vērtējot pretendētus pēc šādiem kritērijiem:

- zinātņu doktors vai habilitētais zinātņu doktors;
- Latvijā ieviestas nozīmīgas izstrādes;
- pretendenta sagatavoto zinātņu doktoru skaits;
- patenti, šķirnes un pārdotās licences;
- augsts citējamības indekss atbilstoši zinātnes nozares specifikai;
- sarakstītās monogrāfijas un mācību grāmatas;
- publikācijas starptautiskajos žurnālos;
- ilgstoši sekmīgi vadīts liels zinātnieku kolektīvs (universitāte, institūts, laboratorija).

Dokumenti jāiesniedz līdz 2019. gada 19. februārim.

Dokumentus pieņem Latvijas Zinātņu akadēmijā, Akadēmijas laukumā 1 (13. stāvā, 1304. kabinetā), iepriekš sazinoties ar Valsts emeritēto zinātnieku padomes sekretāri (Dr. Baiba Ādamsons, tel.: 29239725, 67224040).

Aizstāvēšana

2018. gada 13. decembrī plkst. 12.00 Rīgā, Rīgas Tehniskās universitātes konferenču zālē, Āzenes ielā 6, 11. stāvā RTU promocijas padomes P-12 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

SANDIS DEJUS

par tēmu **"Dzeramā ūdens kvalitātes tiešsaistes monitorings"**

Recenzenti: *Dr.sc.ing.* Anatolijs Borodņecis (Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija); *Dr.math.* Andrejs Koliškins (Rīgas Biznesa skola, Latvija); *Dr.habil.sc.chem.* Māris Kļaviņš (Latvijas Universitāte, Latvija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, kā arī internetā RTU mājaslapā: www.rtu.lv/.

2018. gada 13. decembrī plkst. 14.00 Rīgā, Rīgas Tehniskās universitātes konferenču zālē, Āzenes ielā 6, 11. stāvā RTU promocijas padomes P-12 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

DZINTARS GRASMANIS

par tēmu **"Daudzdzīvokļu ēku karstā ūdens sistēmu energoefektivitātes novērtējums"**

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* Kristina Ļebedeva (Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija); *Dr.phys.* Staņislavs Gendelis (Latvijas Universitāte, Latvija); *Dr.sc.ing.* Gaidis Klāvs (Fizikālās enerģētikas institūts, Latvija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, kā arī internetā RTU mājaslapā: www.rtu.lv/.

2018. gada 13. decembrī plkst. 16.00 Rīgā, Rīgas Tehniskās universitātes konferenču zālē, Āzenes ielā 6, 11. stāvā RTU promocijas padomes P-12 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

NORMUNDS TALCIS

par tēmu **"Centralizētās siltumapgādes sistēmas pārvaldības un kontroles metodoloģija"**

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* Namejs Zeltiņš (Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija); *Dr.* Antons Brins (Enerģētikas institūts, Baltkrievija); *Dr.sc.ing.* Gaidis Klāvs (Fizikālās enerģētikas institūts, Latvija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, kā arī internetā RTU mājaslapā: www.rtu.lv/.

2018. gada 14. decembrī plkst. 10.00 Baltijas Starptautiskajā akadēmijā (BSA) Juridiskās zinātnes promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Lomonosova 1/4, 217. auditorijā

SALAVAT DILMUKHAMEDOV

aizstāvēs promocijas darbu **"Neklasificēti līgumi Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā: salīdzinošā juridiskā analīze"** zinātniskā doktora grāda (PhD) tiesību zinātnē iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.iur.* Aleksandrs Baikovs (Baltijas Starptautiskā akadēmija); *Dr.iur.* Ingrida Veikša (Biznesa augstskola Turība); *Dr.iur.* Svetlana Morozova (Kaspijas Universitāte, Kazahstāna).

Ar promocijas darbu var iepazīties BSA Bibliotēkā Rīgā, Lomonosova ielā 1, kā arī augstskolas mājaslapā www.bsa.edu.lv.

2018. gada 18. decembrī plkst. 10.00 RTU Āzenes ielā 12 k.1, 212. telpā notiks "RTU – P14" Promociju padomes atklātā sēdē, kurā promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai elektrotehnikas, elektronikas, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas nozarē aizstāvēs

VIESTURS ZIMACKIS

par tēmu **"Zibensaizsardzības ietaišu izvērtēšanas metodoloģija izolēto vadu līnijām videsprieguma tīklā"**.

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* I. Matīss (LZA, Latvija), *Dr.sc.ing.* V. Krēslis (AS "Augstsprieguma tīkls", Latvija), *Dr. ing.* S. Gudzius (KTU, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU mājaslapā <http://www.rtu.lv> un RTU Zinātniskajā bibliotēkā, Paula Valdena ielā 5.

2018. gada 19. decembrī plkst. 15.00 Rīgas Tehniskās universitātes Materiālzinātnes nozares promocijas padomes P-18 atklātā sēdē Rīgā, Paula Valdena ielā 3, 272. telpā

SANTA STEPIŅA

aizstāvēs promocijas darbu **"Elektrovadošu polimēru kompozītu sensormateriāli degvielas un gaistošo organisko savienojumu detektēšanai"** inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.sc.ing.* Remo Merijs-Meri (Rīgas Tehniskā universitāte); *Dr.phys.* Vjačeslavs Gerbreders (Daugavpils Universitātes G. Liberta Inovatīvās mikroskopijas centrs); *Dr.phys.* Jānis Spigulis, Pēteris Trāpen-

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Rīgā, Paula Valdena ielā 5) un interneta vietnē <http://www.rtu.lv> (Doktorantiem → Promocija → Promocijas darbi).

2018. gada 20. decembrī, plkst. 16.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 401. telpā, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

IRINA ROZENTĀLE

aizstāvēs promocijas darbu **"Jutīgo masspektrometrisko metožu izstrāde un pielietojums policiklisko aromātisko ogļūdeņražu efektīvai noteikšanai pārtikā"** ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.sc.ing.* Māra Dūma (LLU), PhD Tōnu Pūssa (Igaunijas Dzīvības zinātņu Universitāte), *Dr.chem.habil.* Māris Kļaviņš (LU).

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

2018. gada 20. decembrī, plkst. 14.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 401. telpā, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

OKSANA ROTKĀJA

aizstāvēs promocijas darbu **"Proteīnu hromatogrāfiskās izturēšanās izpēte apgrīztās fāzes augsti efektīvās šķidrums hromatogrāfijas apstākļos"** ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.chem.* Ērika Bizdēna (RTU), *Dr.chem.* Kārlis Pajuste (LOSI), *Dr.chem.* Andris Actiņš (LU).

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

2018. gada 27. decembrī plkst. 14.00 RTU Transporta un satiksmes nozares Promocijas padomes "RTU P-22" atklātā sēdē Rīgā, Rīgas Tehniskās universitātes Mašīnzinību, transporta un aeronautikas fakultātē, Aeronautikas institūtā, Lauvas ielā 8, 218. telpā

VLADISLAVS ŽAVTKĒVIČS

aizstāvēs promocijas darbu par tēmu **"Tālvaldības gaisa kuģu pielietošana jūras akvatorijas ekoloģiskajā monitoringa uzdevumu risināšanai"**.

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* Vladimirs Šestakovs (Rīgas Tehniskā universitāte), *Dr.sc.ing.* Vladislavs Turko (SIA Aviatest LNK), *Dr.habil.sc.ing.* Eduards Lasauskas (Viļņas Ģedimīna tehniskā universitāte, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā Ķīpsalas ielā 10, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3, kā arī elektroniski RTU mājaslapā <http://www.rtu.lv>.

LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē 2018. gada 15. novembrī **REINIM DRUNKAM** tika piešķirts ķīmijas doktora zinātniskais grāds (*Dr.chem.*) ķīmijas nozares neorganiskās ķīmijas apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē 2018. gada 15. novembrī **EDGARAM PAEGLEM** tika piešķirts ķīmijas doktora zinātniskais grāds (*Dr.chem.*) ķīmijas nozares organiskās ķīmijas apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 5, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas RISEBA Vadībzinātnes nozares Promocijas padome 2018. gada 16. novembra sēdē piešķīra **NATĀLJAI CUDEČKAI-PURIŅAI** vadībzinātnes doktora zinātnisko grādu (*Dr.sc.administr.*) vadībzinātnes nozares uzņēmējdarbības vadības apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 10, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas RISEBA Vadībzinātnes nozares Promocijas padome 2018. gada 16. novembra sēdē piešķīra **DANIELAM MARCO-STEFAN KLEBER** vadībzinātnes doktora zinātnisko grādu (*Dr.sc.administr.*) vadībzinātnes nozares uzņēmējdarbības vadības apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 10, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU promocijas padomes "P-05" 2018. gada 22. novembra sēdē piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu enerģētikas nozares elektroenerģētikas apakšnozarē **LARISAI GRAČKOVAI**. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU promocijas padomes "P-05" 2018. gada 22. novembra sēdē piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu enerģētikas nozares elektroenerģētikas apakšnozarē **POĻINAI IVANOVAI**. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Redaktore Ilze Boldāne–Zejņkova

"Zinātnes Vēstnesis"

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.

"Science Bulletin". Latvian Academy of Sciences, Latvian Council of Science, Association of Latvian Scientists.

"Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome: akadēmiķis Tālais Jundzis (vadītājs), LZA Prezidents Ojārs Spārītis, LZA ģenerālsekretārs Andrejs Siliņš, LZA Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš, akadēmiķi Raita Karnīte, Baiba Rivža, Jānis Spigulis, Pēteris Trāpen-

cieris, un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica; Jānis Kloviņš un Arnis Kokorevičs (LZP); Uldis Grāviņis (LZS).

Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.

Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153.

E-pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv; <http://www.lza.lv>

Indekss 77165. Iespiests: SIA Zemgus LB